

Bijzonder pilotproject: Centrumplan 'Hart van Leusden'

Gemeente Leusden beschikt over een typisch jaren '70 centrum van een destijds snelgroeende forensenplaats naast Amersfoort. Al enige jaren wordt gewerkt aan plannen voor herinrichting van het centrum. Intussen staat er een nieuw gemeentehuis, worden winkels opgeknapt, woningen van het gas losgekoppeld en wordt de buitenruimte gronding aangepakt. En in die buitenruimte komen heel veel vierkante meters natuursteen. Een gesprek met Patrick Kiel, wethouder van economische zaken, en projectleider Co Rotgans over hoe zij de natuursteen hebben ingekocht en rekening hielden met de Internationale Sociale voorwaarden.

Door N. Bloem en M. Soeters

Wat was uw motivatie om de Internationale Sociale Voorwaarden onderdeel van het project te maken?

Als voorbereiding op het project hebben de projectleider en zijn collega's vooral heel veel informatie ingewonnen. In gesprek met collega gemeenten en marktpartijen groeide het besef dat er aan natuursteen risico's op sociaal en mensenrechtengebied kunnen kleven. Vervolgens kwam het rapport 'The Dark Side of Granite' uit en dat drukte hen nog meer met de neus op de feiten. Patrick Kiel: "Dit is het eerste grote natuursteen project voor Leusden in 30 jaar, dus we hebben de kennis niet in huis. We hebben daarom vol ingezet op transparantie en communicatie met de Raad én op zo veel mogelijk zekerheid dat wij in Leusden geen natuursteen zouden toepassen waar onacceptabele risico's zoals kinderarbeid, slavernij en slechte arbeidsomstandigheden aan zouden kleven."

Foto: Roelofs/Gemeente Leusden

Hoe hebben jullie die risico's zo veel en zo transparant mogelijk uitgesloten?

Co Rotgans: "We hebben uiteindelijk gekozen voor een Portugese graniet. Echter de verhalen dat er ook graniet uit andere werelddelen naar Portugal worden verscheept om ze daar te laten bewerken en als 'Portugees graniet' weer te verkopen hebben ons ook bereikt. Dus we wilden zeker weten of het materiaal dat wij ontvangen ook daadwerkelijk uit de groeve in Portugal komt. We hebben eerst de groeve en het verwerkingsbedrijf in Portugal bezocht en beoordeeld of wat wij zagen past binnen wat wij acceptabel vinden, vooral qua werkomstandigheden. We hebben uit de groeve zelf referentiemonsters genomen en die in verzegelde kistjes meegenomen en bij een Belgisch laboratorium laten analyseren op samenstelling, kristalstructuur, etc. Sindsdien nemen wij regelmatig monsters uit de ontvangen zendingen natuursteen om deze te laten toetsen en vergelijken met de moedermonsters. Daarnaast doen wij er - zonder dat vooraf aan te geven - ook controlemonsters van ander materiaal bij. Tot nu toe blijkt dat de controlemonsters van ander materiaal 'door de mand vallen' en de steekproefmonsters blijken te passen bij de 'vingerafdruk' van de moedermonsters."

Foto: Gemeente Leusden

Dat is een mooie aanpak, is dat een kostbaar traject?

Patrick Kiel: "Op het totale project zijn de kosten verwaarloosbaar. Het gaat om een paar duizend euro voor het halen van de moedermonsters en het analyseren. Het is - voor een project met enige omvang - prima te doen. Omdat de levering ook in verschillende fases en in meerdere zendingen verloopt met een doorlooptijd van ca. 1,5 jaar, is het ook de moeite waard om een zorgvuldig controlesysteem op te zetten."

Co Rotgans: "Wij hebben nu een bouwteam aanpak gekozen, waardoor we samen met de aannemer de risico's beheersen. We hebben dit onder meer uit planningsoverwegingen expliciet niet naar ons zelf willen trekken. Daarom hebben we er geen directielevering van gemaakt. Maar we wilden ook

niet de verantwoordelijkheid volledig bij de aannemer leggen en er in een standaard opdrachtgever-opdrachtnemer relatie geen invloed op kunnen uitoefenen. Dus we hebben gekozen voor een bouwteam en dat werkt voor ons prima.”

Hoe waren de reacties?

Burgers blijken zeer betrokken. Regelmatig lopen mensen binnen bij het kantoor van het bouwteam dat is gevestigd in het winkelcentrum.

Patrick Kiel: “Sommige burgers vragen of het echt nodig was om duur natuursteen te kopen. De meeste burgers juichen de keuze voor een kwalitatief hoogwaardig product toe en steunen de aanpak om bij de inkoop te letten op de sociale omstandigheden bij de productie.”

Hoe kunnen jullie die kennis delen?

Co Rotgans: “We nemen deel aan de pilot projecten vanuit het IMVO Convenant Natuursteen, dus we zitten aan tafel met meerdere overheden en kennisdragers. Dat geeft ons de gelegenheid kennis op te halen en te delen. Met name rondom het uitvoeren van Due Diligence kwam ons project net te laat. We waren al bezig toen binnen de pilotprojecten gesproken werd over Due Diligence op de natuursteenketen als onderdeel van de projecteisen.

Nemen jullie ook deel aan het Team ISV Natuursteen?

Het Team ISV Natuursteen (TIN) is opgericht om aanbestedende diensten te ondersteunen. Zowel voor, tijdens als na de aanbesteding. Patrick Kiel: “De kennis die nu opgedaan wordt is beschikbaar voor dit team, waarvoor Co Rotgans op afroep beschikbaar is. Intussen hebben meerdere aanbestedende diensten al contact opgenomen met Co omdat ze benieuwd zijn naar de werkwijze die op het project Hart van Leusden wordt toegepast. Dus we zijn volop bereid de ervaringen te delen, ook via het TIN.” Het TIN wordt intussen door diverse aanbestedende diensten geconsulteerd wordt.

Welke tips zou je andere aanbestedende diensten willen geven?

Co Rotgans: “Wees tijdig met informatie inwinnen, het heeft ons best veel tijd gekost om alles helder te krijgen - het was voor ons echt de eerste keer dat we zo'n groot project met natuursteen onder handen namen. Maar beperk ook de hoeveelheid informatie. Wij zagen op een bepaald moment door de bomen het bos niet meer en dat heeft ons ook veel extra tijd gekost. Dus neem zodra het plan ontstaat ook contact op met het TIN en laat je informeren van uit het pilot project of vanuit het IMVO Convenant zodra dat er is.”

Patrick Kiel: “Communiceer transparant met alle stakeholders en leg uit wat je aan het doen bent. Juist door de ruime hoeveelheid en transparantie van de informatie vanuit het project richting de raad hebben we het controlesysteem kunnen opzetten. En was iedereen het ermee eens dat we zelf naar Portugal gingen en tijd en geld besteedden aan een laboratoriumonderzoek in België.”

Meer weten over dit project? Meer weten over het Team ISV Natuursteen? Meer weten over het IMVO Convenant Natuursteen? Neem contact op met N. Bloem (Secretariaat IMVO Convenant Natuursteen en Pilotprojecten) n.bloem@ser.nl of M. Soeters (Projectleider Pilotprojecten en Team ISV Natuursteen) michiel@soetersmanagement.nl.